

GABRIEL ARESTI

MAILU BATEKIN

Poesía-bilduma laburretik

HITZAURREAK

Mikel Arrutza jaunarena:

HORRI ETA URRI (Poema ttipia).

Gabriel Aresti eta Juan San Martin, ene adiskide
minei.

Ilundu zait — eguzkia; — gaba dut — lagunkide; — dezadan
nunbait estal — nire ames eroa.

Altos Hornos'ko — argia — zeruan — dut ikusten; — argi ma-
darikatua! — zeinbat gizarajo — dituzu — ondutzen.

Gizonak al dira? — esklaboak ote?, — edo ta, — arima bako —
animaliak?

Altos Hornos — argi dut; — giza-esklaboak, — obreru gai-
zoak, — badijoaz umil — lantegietaruntz.

Eskuan otzarak, — aietan gosea; — begira — zerura... — be-
gira — lurrera... — Seme-alabak — etxean, — gosakide, ausaz; —
emazteak, berdin, — zer janik — balute — jango luketela.

Illundu zait berriz — eguzkia. — Errekaldeberrin — nago
orai, — zer ikusten dut — emen, — alegia? — Gizon ta emaku-
me — neska eta mutil, — atzerri jendia; au al da — au, gure
erria?

Automobillak — ugari, — autobusak eta trolebusak; — aparka-
tzeko — tokirik ez. — Problema tremendoa, — gure gaurko —
problema au! — Nun aparkatuko — ote gera — laister — eus-
kaldunak?

Errekaldeberrin — ezta guretzat — tokirik gaur; — beste **Errekaldeberriren** bat — topatu bearke. — Nun baiña? — Euskalerrian ez. — Gure erria — galdua baita — euskaldunentzat. — Lurrez aldatu — bearra dugu, — Euskalerriko — semeak.

Au da egungo — poesi berria; — leenagoko — poetak — ez dira — gauza. — Tentelkeri — utsak — baizik — etzituzten — esaten — leenagoko — poeta — zaharrak.

Ut, ortikan, — kantari ergelak! — bide berrietan — sartuak — gera — gaur, gizonok.

Orai bai, — orai — egiten ditugu — benetako poesiak, actualidades (sic) — bestiturikoak.

Baskuentze — klaroan — ari gera — gaur, — olatu berriko — **Beatles** — gazte — ulesapa — luzeak.

Kitarra — elektrikoarekin — ekingo diogu — kanta berriak — kantatuz — eta — gorputzarekin — mobimentu — modernuak — egiten.

Au ikusten — dutenean, — leengo erako — poeta — kaxkarrak, — lotsatuta — geldituko dira.

Bazan — bear izana, — gure baskuentze — hermosa — salbata — nahi — badugu, — bide ortara — jo bearke — dugu.

Bijoaz — zorionean, — atzoko — txotxolokeriak, — betoz — ordu onean, — actualidades (sic) — adornauriko — ideia — berriak.

Populuak — artuko ditu — bai, — kontentuz — beterik, — gure modernismoak — eta — utziko — betiko — oskurantismoa.

Munduan — eztago — baskuentze — modernu — au baiño — idioma oberikan.

Preparatuak gaude — gaurko — gazte — beatleszaleak, — Baskoniako — idioma guzia — erderazko bokabloz — betetzeko. Ori izango — dugu — benetako — baskuentzea.

Klarki — konprenituko — digute — geroko jenerazioak, — eta — orrela — salbatuko dugu — bai, — gure idioma — maitea.

Eztugu — bear — leengo — Euskaltzaindirik, — Akademia — Baskongadea — zabalduko dugu — orai, — eta — berau — izanen da — guzian — gidari — bakarra.

Aupa baskongaduak! — saldatu dezagun — ezkerraldetik — datorren — argi berri — au!

* * *

Jurgi Oteitza jaunarena:

Gabriel, Atzoko arratsaldean (haren zai nengoen), zure liburu heldu zitzaidan, zu irakurtzeko nire arima atera nuen maginatik, ohearen gainean jaurtiki nuen nire gorputza, eskua-
ren ondoan jarri nuen (hain da oraindik beharrezkoa). Horre-
gatik ikusten dut (gure Sorterria), etzanik dagoen gure Gor-
putz haundi hori, itsas ondoan hilik edo lokaturik, orain iha-
rrausten hasten dena. Zurekin ikusten dut mendi batetik be-
zala (itsasotik), nola piztutzen den gure behinolako odol beroa.
Gure bihotzera apuntatu zuten, baina gaurko egunkariak dioen
Nichols andre horrek, oraindik dirau bere gorputzaren barre-
nean bizirik, bihotza eskumaldean zedukalako. (Igarrita eduki
uste dut azalduera hau alde z aurretik).

Elorrio ezagutzen duzu? Zure liburuarekin sentitu dut (gure
Gorputz haundi, honetan), nire bizitzako zorionik haundiena,
aurreneko boza, haltuena, zurean. Goiz batean Agiñan lurra-
ren gainean makurturik kromlek txiki eta huts baten ondoan
nengoelarik entzuten iruditu zitzaidan bozaren parekoa da.
Boz haren desesperantza haundia konprenitu nuen, eta zergatik
hiltzen zen. Aspaldi honetan entzun dut berriz ere Elorrión (Jon-
done Mikeleko hermitan, bederatzigarren zekurukoan). Katabut
megalitiko batean gizon askorentzako hezur-ibai bat dago, eta
bat bakarra zen, desesperantzaturik deiadar egiten zuena (ga-
rraisia horretan bizi naiz ordutik, boz horretan), bere ezpata-
ren bila astintzen zirudiena. Eta zurezko estalki arin hura, ikus
genezan haur batek jaso zuena... Beste gizon bat zen, eta ber-
bera, oraindik hiltzear dagoena. Garraisiaka jarraikiko dut
(boz harekin berarekin, haren barrenean bizi naiz). Ezpata hori
bilatzen dut, nire besoak ezluke jasoko. Laguntza eskatu nuen,
zurea. Orain nirea bezalako beste boz bat entzuten dut, nirea
baino goragoa, baina bakarrik dagoelalarik nirea bezain ahula.
Beste boz batzuk ere entzuten ditut (Elorrión egon zara?).
Elkarrekin egoten garenean, eguna urratuko berriz ere. Laster
bilduko gara.

I

I N T X I N A

(Sei boz nahastautan kantatzeko koro-poema).

Andoni Arregi jaunaren musikarekin.

Gorbeian galdurik
Ibilli gara
Barruan sarturik
Daukat ikara.

Ai! Ai gure!

Iretargiak emoten deusku
Pena garratza ugari
Mendi onetan ikusten doguz
Atxarteak edonundik
Arbolarikan bakartadean
Ez da ezelan agiri.

Ai! Ai gure!

Sentimentu barik
Daukat biotza
Lañoak bakarrik
Au da mingotsa.

Ai! Ai gure!

Galdu garean arrizko lurrak
Izena dauka Intxiña
Tristura ori etzeunke izango
Emen galdu ezpaziña
Orain daukaguz lañoan eta
Illunpean milla griña.

Ai! Ai gure!

Besarkada baten
Lokartu gara
Igon gura dogu
Zuruetara.

Ai! Ai! Ai! Ai Gure! Gure!

II

Eta zu, Treberis,
benedikatua izanen zara,
munduko
hiri guztien
artean,
zure sabeletik jaioko
baita...

IV

Kantabriako
itsasora zoazten
urak,
Altube, Okendo, Nerbion,
Aialako lurra,
behin euskalduna,
orain lur erdalduna,
Urkabuztaizetik Laudiora,
garbi ezazue,
Orduña ere,
Gernikari lotua,
garbi ezazue
Bizkaia Gaztelatik gordetzen
duen
lurra,
Lezama, Amurrio, Baranbio, Tertanga,
Sojo, Sojoguti, guti ezagutua,
Respalditza, Luiando, Artziniega, Retes biak,
Dubiris, Areta, Aginaga,
ezer
ezten
lurra,
gizon gaiztoa,
hemen ezta entzuten
zozoen kantarik,
hemen entzuten da
gizonen
biroa,
arnegua,
hemen,
konterri honetan,
Aialako lurean,
Arrastaria, Izarra, Gordeliz, Llanteno,
Lujo, Beotegi,
Larrinbe, Delika,
gizonak hiltzen eta lapurtzen du,
mesedez,
ur lasterrak,
lehen garbiak,
orain zikinak,
eraman zazue itsasora

lur honetan gizon urrikariak
egiten duen
hainbeste
gaiztakeria...

V

Konterri honetan
gizonak
asko sufritzen du,
lanean hari da
gogorrik,
apenas etzaten da
andrearekin,
erregular irabazten du
dirua
fabrikan eta gero
soloan makurturik,
prestuki bizi da
hogei urtean,
eta azkenean
aire gaizto batek jotzen dio burua
eta
aita zaharra edo alaba gaztea hiltzen du
merke,
hain luzaro
kario
kopetako izerdiarekin mantendu
ondoren,
Hauk dira hitzak
lurrari esaten dizkiodanak,
lurrean bizi baita gizona,
eta ur lasterrek ezpainaute obeditzen
Altube, Okendo,
Nerbion,
gizonaren gaizki egina
etzuzue erredimitzen,
erremediatzen.
Aialako lurra,
etzara zu Bizkaia,
etzara zu Gaztela,
lepoan Orozko,
sabelean Losa,

zure buruaren gainean
dago
Bilbo,
Bizkaiko itsasoa hurbil dago,
sei legoara,
Bizkaiko itsaso bildurtua,
Aialako lurra,
lur odoldua,
Luiando,
Laudio,
Lezama,
Amurrio,
Untza,
jeografia txikia,
historia luzea,
askotan
ikusi dut
hemen,
elizatik etxera,
fabrikatik solora,
tafernatik kalera,
Aialako
gizon gaiztoa,
azkenean Jainkoak
barkatuko
duena...

VII

Zuri, Dallas,
emanen dizut arrazoa,
gaurko Gomorra,
Palmira berriztatua,
Samarkanda tristea,
Eldorado zikina,
zuri,
legerik gabeko hiria,
saloonetan unaiak,
hemen emagalduek dira oso
andre prestuak,
lapurrak Jainkoaren izena darama
ahoan,
sazerdoteak

(kristau, judu, mahometano)
merkataritzatik ateratzen ditu
korritu onak,
gizon prestuak kondentzen dira
judiziorik gabeko heriotze batera,
ikusgarria da hemen
bidegabea,
hitz bitan,
lur honetatik
munduko beste edozeinera
eztago
alde haundirik,

IX

Kristo-zalea naiz.
Bera gerra ekartzera
etorri baitzen,
eta bakeak
euskerari
kalte egiten
baitio.

X

Lur hau usteldurik dago;
arrosaren lau puntuetatik
doakio usaina.
Lamiak eta zikoiniak,
Italiako uzinetako ziminiak,
Uzbekistaneko kolkozak eta zeukozak,
Sinan arroza lantzen duten andreak,
Tasmaniako inguruko balea zuriak,
Lima ondoko kristau gaztelauak
eta indio deskristauak,
eguzkia eta ilargia,
artizarrerera doazin misilak,
Antiokian bizi den sefardi buru motz bat
eta Mikel Anjeloren Moises erraldoia,
aguro joaten dira
edonora,
lorategietara edo zimaurretietara,
baratzetara edo komunetara,

amodioetara edo arbuiotara,
kirats zakar hori
ez sentitzeagatik.
Kontaera bat,
ipui ximple eta llabur bat
esanen dizuet
zueri,
Erromako apezpikuari,
Kanterburiko dekanu jaunari,
Indiako jauregi baten bizi den Tibeteko lama urrikariari,
lehengo egunean Matxinbentan ikusi nuen sarjentari,
Sorterriaren ongilearen gorputz usteldu gabeari,
herriaren hautaeratik
Berlinera
iganikako
kantzeloarearen
bibote motzari,
herriaren hautaeratik
Etxe zurira
jatsirikako
presidentaren
kalbo zabalari,
orori, bai, orori,
ipui triste bat,
langileen izerdiarekin,
andre pobreen erdizetako odolarekin,
askoren gosearekin,
gehiagoren egarriarekin,
moldaturikako
ipui
ximple
eta
triste
bat,
honela konpreni zenezaten
nola
nire
herria
bizi den
prestuki
lur honen
usteltasunaren
eta

kiratsaren
eta
usainaren

eta
tristeziaren
gainean.

XI

1

Nire lagunen erdiak
Alferrak eta hordiak
Nagi hutsean janikan daude
Zorriak eta ardiak.

2

Lehenbizia Josepe
Biagarrena Jakobe
Paulo Petiri Martiri eta
Azkenengoa Eztebe.

3

Zeruan zabal baledi
Jainkoa urrikal bedi
Komendanteak manda dezala
Ta soldadoek obedi.

4

Ararkiaren zehea
Hil genduen erregea
Egun eztago deklaraturik
Inbutuaren legea.

5

Konpainian adiskidean
Ederki nator idean
Zazpi soldado harturik gaude
Heriotzera bidean.

6

Gerra da gauza zakarra
Eta benetan zaharra
Begietara dakar ugari
Dolorea ta negarra.

7

Baita juduen artean
Eta negro jentartean
Beti iraunen du mundu honek
Iraun dezan bitartean.

8

Gerraren higuigarria
Bakearen ongaria
Egun batean eginen dugu
Nafarroan mandarria.

9

Adreluaren mutua
Zimentuak bentzutua
Oraindik eztu bizian eman
Espero zuten frutua.

10

Uda honetan ze bero
Eztugu hotzik espero
Meza santua entzuten nuen
Gartzelan larunbatero.

11

Maitatu nuen laguna
 Arnotegin ezaguna
 Hau da fortuna penagarria
 Pobreak dadukaguna.

12

Santa Agēda eguna
 Oso egun ezaguna
 Fusil batekin kantatzen dakust
 Errondan nere laguna.

13

Pobreziaren astuna
 Gogorra gure fortuna
 Jainko haltua eztago horren
 Zeruetan jakituna.

14

Azken akabo batean
 Sekulen errematean
 Han heldu gabe ezta biziko
 Gizona libertatean.

15

Behera doazi latsak
 Nora emanen urratsak
 Eztituzue aditu pobre
 Baten kopla aberatsak.

16

Gauza zikina komuna
 Nintzen naiz amankomuna
 Komunarekin kondenatuak
 Defenditzeko tribuna.

17

Zerua dago goibela
 Aizea berriz epela
 Maitetxuori Zeruko Jaunak
 Zorion eman diela.

18

Eguna dator hegazi
 Itzaletatik ihesi
 Zuen izenik ez akordatzen
 Eztut oraindik ikasi.

19

Eder basoan haritza
 Hibai ondoan garitza
 Ederragoa modu askotan
 Dontzella baten bititza.

20

Eguzkiaren beroa
 Legorrik dago garoa
 Ezta gertatzen legorragoa
 Andreen gaztezaroa.

21

Argiro dator eguna
 Lats artearen biguna
 Egun batean nik ere hartu
 Behar dudala gizona...

22

Eznaiz inoren zorduna
 Eztare hartzekoduna
 Eztut hartuko gizonik baldin
 Ezpadadi euskalduna.

23

Arrosak dira gorriak
Edo bestela zuriak
Gure katuak ditu ahoan
Agin atera berriak.

24

Errusinolak kantari
Agur begio Jaunari
Loreak ditu ile artean
Urrezko brintzak ugari.

25

Harian dago enada
Urkatuaren soka da
Epetak eta txantxangorriak
Harrapatzeko segada.

26

Pago artean usoak
Berdetzen dira basoak
Gaur jan ditugu bazkal ostean
Mertxika oso gozoak.

XII

1

Zeruetan Jainkoa
Lurrean gizona
Biñ artean dago
Laguntasun ona.

2

Hemen daude gizonak
Ikaragarriak
Nire ilobak berriz
Liluragarriak.

3

Sei aingeru dotore
Sei martiri polit
Haien urte bigunak
Alaitzen badakit.

4

Zezena da mutiko
Benetan bizkorra
Zaldiak dauka berriz
Burua gogorra.

5

Katuak aldiz dauka
Txikia sudurra
Jaio berria dago
Sehaskan Zakurra.

6

Gero daude bi neska
Lorea ta Izarra
Bata polita bada
Bestea ederra.

7

Anartean eztaukat
Nire ilobakandik
Inoiz alde egiteko
Batere gogorik.

8

Batzutan goizaldean
Kantuz datorkigu
Gizon itsua esanik
Eun bertso segitu.

Ta bospasei geratzen
Bazaizkit buruan
Jantzan egiten dute
Bion inguruan.

Madame de la Fontaine
Madame de Clémenceau
Errege bere gelan
Esperoan dago.

Monsieur de la Fontaine
Monsieur de Clémenceau
Erregeren dirurik
Ez gal au casino.

Madame de la Fontaine
Madame de Clémenceau
Dakusagun nork duen
Bularra gorago.

Ilobarik lehena
Da begi nabarra
Horregatikan deitu
Genion Izarra.

Eman zidaten atzo
Erregalo ona
Hola zelebratzeko
Nire urteguna.

Neska-mutilok naute
Egiaz maitatzen
Haien oneriztea
Dakit estimatzen.

XIII.—EUSKAL LIEDER

Lehen Euskal *lied*

Sinfoni-Drama barregarri batentzakoa:

NORAREN BEGI NABARRAK

Dolore eta Nora dirade
Ahizpa onak bezala
Antigoako Andre Mariak
Biok anpara gaitzala
Emagalduek har beza andre
Prestuaren diosala.

Loreak dira udaberrian
Kolare eta azala
Krabelin horrek arbigararik
Desprezia eztezala
Emagalduek har beza andre
Prestuaren diosala.

Noraren begi nabarrak beti
Dagode negarrez hala
Diruditentzat hibai zabala
Edo itsaso gezala
Emagalduek har beza andre
Prestuaren diosala.

Bigarren Euskal *lied*

Sinfoni-Drama barregarri batentzakoa :

NORAREN BISAIA ZIMELA

Otso herrira faten
Dirade artzaiak
Honelaxen galtzeko
Euskaldun eztaiak
Alferrik itxadoten
Du arima-zaiak
Zimeltzen hasi dira
Noraren bisaiak,

Otso herrira faten
Dirade artzaiak
Bertan usteltzen ditu
Deabru etsaiak

Euskaldun mutxurdinak
Egin dituz aiak
Zimeltzen hasi dira
Noraren bisaiak.

Otso herrira faten
Dirade artzaiak
Eta hartzen dituzte
Erdaldun usaiak
Penak dituelako
Sufritzen Bizkaiak
Zimeltzen hasi dira
Noraren bisaiak.

Hirugarren Euskal *lied*

Sinfoni-Drama barregarri batentzakoa :

NORAREN BIHOTZ APALA

Orain zuri doakitzu
Nire pentsamentua
Deseo dizut mentura
Eta bake santua
Noraren bihotz apalak
Badu sentimentua
Ezpain artean har zazu
Berriz ere kantua
Euskal zuhaitz zaharrari
Xertatzeko mentua.

Eztizut emanen zuri
Arrapostu prontua
Suabe jarri duzu nire
Zaurian ungentua
Ongi legortu zenduen
Nire negar-tantua
Ezpain artean har zazu
Berriz ere kantua
Euskal zuhaitz zaharrari
Xertatzeko mentua.

XIV.—NORA?

(Sei boz nahastutan kantatzeko koro - poema)
Rafael Castro eta Peña jaunaren musikarekin.

Koroa:

Artzai batentzat, artzai batentzat, anaia.
Artzai batentzat, artzai batentzat, anaia.
Kanta zagus orain artean
Nekez isildu deguna
Nolakoa den eguna
Kontaera bat
Zelaia eta
Oso leguna.

Esalea:

Hau da kontaera bat, zelaia eta leguna;
Ezpeza inork hemen ezer bila,
Egia baizik;
Egia triste bat egunero lur honetan ikusten dena.
Kanta zagus orai artean
Nekez isildu deguna
Nolakoa den eguna
Kontaera bat
Zelaia eta
Oso leguna.
Gure lur honetan, nora?
Gure lur honetan, nora?

Esalea:

Neska-mutil batzuk ziren. Biak oso gazteak edo
Oso zaharrak, berdin du. Bion artean
Etzegoen sobera maitasunik, baina
Ezkontzeko hitza emanda zeuden. Lur honetan
Hain maiz gertatzen da, mutilak,
Elizara bidea hartu gabe, hartu du
Atzerrira bidea. Eta neska geratzen da
Bakarrik.

Koroa:

Gure lur honetan, nora, nora?
Euskeraz nundik nora, nundik eta nora?

Kanta eta kanta negarrez
Herri honek diost eraz
Nola goazen osterantz
Nora goazen euskeraz.
Kanta eta kanta herriak
Eztu bizi nai euskeraz.
Gure lur honetan, nora, nora?

Sopranoaren soloa:

Atzerrietan harek ezpaitu
Gordeko nire izenik
Nire maitea gabe eztakit
Kontsolatuko naizenik
Aberritik inora ere
Eztoa bide zuzenik.

Tenorearen soloa:

Nire maitea ederra da ta
Benetan maitagarria
Gure arteko maitasuna
Beti izan da garbia
Baina hemengo gerizpe batek
Itzaldu zigun argia.

Koroa:

Kanta zagon orai artean
Nekez isildu deguna
Nola goazen osterantz
Nora goazen euskeraz.
Gure lur honetan, nora, nora?
Gure lur honetan, nora, nora?
Hemen ezta argirik.

Esalea:

Gertaera bat kontatu nahi genduen,
Baina
Orok dakizue
Nolako den
Gaurko eta hemengo aire hotza;
Orok dakizue, ta gu
Isiltzen gara.

Koroa:

Artzai batentzat, artzai batentzat, artzai batentzat.

Artzai batentzat, artzai batentzat, artzai batentzat.

Anaia.

Aia.

A.

XIX.—ERREFRAUAK

Zuberoa,
Lapurdi hotza eta zu beroa.

Aiala,
Zeruak gorde aiala.

Ondarroa,
Harri ator eta ondar hoa.

Laudio,
Bat da eta lau dio.

Andikona,
Bide luzea andik ona.

Zornotza,
Amore bi eta zorne hotza.

Deustu,
Aurrerabideak galdu deusku.

DANA JOKATU NAIRIK

Blas de Otero-ri.

Irekin kideko nauk izanan auzian,
irekin biziaren jardun mingotsian,
t'aingeru mundutarren ega-nai miñian,
ala, munduko oñaze itxuen zaurian.

Min batek lotzen gaituk alkarren bidian,
geralako indarrez Bera bearrian.
Ondamendira gaituk zalantza batian
etorkizuna dala lezaren beltzian.

Gora arituz kantuz mundu ixillian,
urratzca opariz mutu dan ortzian.
Naiz uko itxaropena erantzun larrian.

Dana jokatu nairik, gogozko argian,
edo itoko gaitun suzko osiñian,
edo ohea eztan ezer-ez utsian.

OTSALAR.

NORA NOA, NAAS-MAAS?

(Zeruetako mandatua izanik...

Kanta zaarretik.)

*(Oroi zaitetz, nere bizia utsa dala, ta nere
begiak zorionik ez dutela ikusiko.*

Job VII, 7.)

Nora noa, naas-maas ni nere bidetik?

Zalantzaz betetako txara aldetik?

Naiz okerretik joan edo zuzenetik,
nabil irten ezinik gaitzaren unetik;

urrats nekezetik,

bide mukerretik,

bizitz mingotsetik,

buztñan menpetik;

izanak ez badijoaz gozamenetik.

Mundu ontako maldak zertako salatu?

Nolatan nai zenuke gukin baliatu,

zedorrek utzi ez badu zer nun aukeratu

illuna argi ordez maiz dugu urratu;

bizitzaren tratu

mundua merkatu...

Zu zera juradu?

Guregan pekatu?

Legez, auzi onetan, nori barkatu?

Ez naiz sekulan izan inun naaslari,

ta ainbat gutxiago gogo aurkezlari.

Zergaitikan, ordea, zoriz merkatari,

buztin autsez eginak gizon ordezkari?

Nekez gera ari

beti ameslari,

jarraiz argiari

gabiltz bidez kari.

Landu zenun buztina orain pekatari?
Bazeralatan geuden utsetik etortzez,
ta zerala etzaude gure oroitzez.
Zure misterio au, agiri da zotzez.
Deitu aal banizuke aldarrika otsez.

ulermena motzez
lurretikan sortzez,
azaldurik lotsez,
diotsut biotzez:

Buztinez ein al gihan inguru otzez?

Zureganuntz opariz lotura bigunez
nai ta naiezko zaigu legeen bidez,
adierazi nairik errazoian menez,
bana zentzua dugu gure maltzurkidez,

arnasa samenez,
nortasun likenez
T'ala diot zinez,
etsitu ezinez:

Nor da gozaten duna illaz aienez?

Emen nabil tristuraz, bai egun eta gau.
Bestek ez badamate nik dedan bide au,
beronek zugeanuntza urreratzen banau,
naas-maas joanarren aztertuaz berau,

naiz aldats edo lau,
asez edo barau,
inork bere arau
bestenean ez dau.

Berak nau, ta narama, ala ere gau nau!

Bada edo ez bada, au zurrunbilloa.
Itsuki, jo-mugara... lotuz oraingoa?
Barneko kezka-minak, dio: Zentzu, Oa!
Nora-ezean berak bultzaka naroa.

Kixkalduz gogoa,
bildurretan, noa.
An dala geroa.
Edo dana loa?

Gorpuzki au arrentzat; to, il-zuloa!

OTSALAR.

BAKARTASUNA

Edoi matasa zuri-zuria
astiro dator Ipar-aldeetik,
eguzpi izpi maitagarria,
oro epeltzen zero garbitik.

Itxaso zabal oso urdiña,
legunki, bare, noraiño ete?
Urrun-gomuten kezka samia...
Biotza goibel, maitasun-bete.

Eun apar zuriz, itxas-tontorrak,
apaintzen ditu aize-laztanak.
Abesti goxo, entzumen-èzti...
Zoragarrero inguru guzti.

Barrua kaden, gogo zimmel;
jaiotteriko giroak ames.
Mendien musker, sutondo epel...
Basoko latsen eresñorik be-ez.

Arraiñak bizkor, saltoka datoz,
ontzi muturraz jolastu guraz;
ume jokoen irudiz, jasaz...
Arintzen dabe gogo, lausoz.

Oroitz gardenak dingiliz dabiz,
ara-onaka bizkor egoak.
Eguneroko bear izanak
makaltzen ditu, esi ezarriz.

Azpi lanean aurrera muker,
gogoak landuz, eroapenez.
Mingotsaz ezti, edari anker...
Aldi orotan, barru, ioranez.

Oiezki dager beingoan illun,
ekaitza urbil zirimol gizen.
Euzki-distira, laiño baltz itun...
Zabal urdiñez, aurrera zuzen.

Itxasoan, 9-5-64

A G E R

A. IRIGOYEN

ITZA

Billosikan
zeunden
ta
maitasuna
sortu zitzaidan
zugana.
Erropaz
nai zinitudan jantzi
ta jantzi ere
egin zinitudan.
Ta zu
billosikan zeunden
maitasunikan gabe.
Zure bidea
zeneraman.
Txingarra
itzali da,
autsaren gusto
erre bat
utzi du
zaiñetan.
Billosikan
nai zaitut
zeran modukoa,
nere mingaiñaren modukoa.
Zure bidea
da nerea,
zizpuruak
eioko dituen atea.

ARNAS ESTUA

Tximistak aundia garra,
ikatz egin du lizarra.
Euskalerrriak aspalditikan
isuria du negarra.
Isuria du negarra eta
badauka gure bearra.
Txuka dezagun bere malkoa
txertaturikan indarra.

DIO

Gernikan dago aritza,
mundura dijoan itza.
Laneko jaunak eztu merezi
bizimodua likitsa.

KONTUZ

Agoan ederra itza,
gero azio murrirtza.
Arlote pobre bat dago sarri
desanparatuen gisa.

DIRUAREN ABIADA

Eskuman kanpantorrea,
Taller erdian larrea.
Lanean sendo saiatarren
soldata dago errea.

MUNDUAREN SOZIO

Banoa, banator, banago.
Itzarrrik beti.
Nora?
Edonora,
Ezin egon geldi,
biziaren biotzean sartua,
mantenuaren bearrak artua.
Indar guztiak
nola zeruan
ala munduan
bustiak
baleude!
Ai orduan!
Poetak
ezkenduke
naigabearen parean
deadarrik
egingo
ta
gizonak,
iñurri langilleok,
eztitan
geundeke:
gutizi gabe
arbol edo landare.
Gizonak, ordea,
gizon izan nai du,
garratz bada garratz,
obera bidean,
esteak apurtzen
eztizkatenean.

URBIAPEKO ARRI LANDU ORI

Arantzazu!
Non zaude zu?
Mendi malkar batean,
zeruko atean,
izarrai begira.
Bustiñezko aragi au
bēin joan nintzaizun
bertara.
Zertara?
Zer dakit nik?
Baiña joan nintzaizun.
Kordoi bat
gerritik
lotua duela
zerorren semea
dago an
eta nola dagoan
bere umiltasunarekin
itz egin nuen,
fraile buru motza,
anaia du Aita San Antonio.
Itz egin nuen
errespetoz.
Gizonak zintzo
erruz betoz.
Bizkaian jaio zan,
Birjiña Amaren
lore bat freskoa,
euskaldun baskoa
ezpaita bastoa,
langille fiña baizikan.
Edozein egun zijoan
urriaren amabian
guretzako Arantzazun.

AURREZ AURRE

Golpe ta golpe ta golpe
alkarren kontra
kontrario,
igurtzi ta txukatu
ondarra
da.
Ari giñan,
ari giñan,
lurraren eskiñan
giñan,
zeruko infernu onetan,
Ala da. Mundua lekuko.
Golpe ta golpe ta golpe
alkarren kontra
kontrario, trario.
Fritu zuzenikan ez.
Fernando, nando, nardo,
laneko erriaren itza,
zelaia ta giltza,
gida zak eroa,
utsaren beroa.

EZTA KOPLETAN IBILTZEKOA

Areitzak berde berria
Odola daukat gorria.
Zuri eznuke jausi nai balaz.
Orrela dago arria.

BI SEME

Fernando, Fernando, Fernando
Amezketakoa,
erriaren boza zera zu,
Arana bestea,
euskal kutsudun kijotea.
Ai zer nolako pare!
Karakola ta bare!

ODOL BATEKOA

Nafarroako zeru ta lurra,
ar zazu nere agurra.
Vituriatik Iruñeraiño
bide luzea korritu nuen
amesetan kantari.
Erri bat utzi bestean sartu,
neska galantak ikusten ziran,
begira zeuden adi.
Ni bakartadeari emana.
Nafarroako zeru ta lurra,
ar zazu nere agurra.

ALFONSO IRIGOYEN.

NERE BERTSO-GINTZA

Bide ertzeko sasi artian,
lora izuki bat bezela,
doyanetik bere bidian
aintzakotzat ez dabela;
estratan leztxe txorixa,
txaluak ardua barik
duako soñu-kantarixa,
zorion, bada zorionik;
alantxe nere bersuak,
naiz da onen onenian
guztia biarrekuak;
dabizela oiñ-utsian,
dittuanandako gura
artu edo laga, duan,
bezela itturrixan ura
t'aizia itxasonduan;
sari naikua dotela,
ordiaz, desten gatz alia,
nere egun askon motela
biztutzeko ontzallia. (1)
Ziur, alperriko lanak
baña ez dira alperrikuak,
bardin, munduko nai danak,
diñu'n letz Testamentuak? (2)

T. ETXEBARRIA.

(1) Condimento.

(2) *Vanitas vanitatum et omnia vanitas.* Eccles., I, 2.

GAUZEN EDERRA

Udako bero aundixetan
gauza ederra pagopia,
ta ifar aizian eguetan
itxas laztana sentitzia!

Bardin, negu gogorrian
sukaldeko baztar epelak,
katigu gaituela etxian
edur eta izotz-kandelak.

Ederra oge biguna
nekazari zintzuandako,
goldaketan eñ eguna
ta dala estu lotarako.

Bardin lanteixa, goizian,
dabenantzat asmu bati
zirr'ka jardun gau guztian,
larri ekintzeko asmu ari.

Ederra goizia, bada
zerekin ondrau bardindu;
ta egarrixa bittan, dala
ardau leuna geure kontu.

Baña ederraua gazterik,
eñ-barri uste mundua,
amesgiñ, tellen gañetik
aifidu pentsamentua.

Eta ondiok ederraua,
bardin, bezela gaztetan,
lengo leku'n biotza t'aua,
iraun zartzara be ames'tan.

T. ETXEBARRIA.